

Zpravy

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky, Vol. 56 (1927), No. 3, 215--224

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/109040>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1927

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

kladě jejich vlastností byly zkonstruovány neobyčejně jemné přístroje, které umožňují registrovatí výstřelovou vlnu i ve vzdálenostech 35 km a stanovit centrum rozruchu až na několik desítek metrů přesně. Těmto přístrojům, založeným většinou na principu plaménkového manometru o velikém objemu a jejich teorii, je věnováno v knize několik kapitol. V dalším na základě bohatého pokusného materiálu sleduje E. podrobně a zajímavě vliv atmosférických poměrů na šíření a tvar uvažovaných akustických vln, jakož i vliv kalibru, elevačního úhlu, počáteční rychlosti projektilu atd. Zvuky způsobené dopadem nebo explozí projektilu, jakož i tak zvané hvízdání, závislé na tvaru projektilu, doplňují souhrn uvažovaných zjevů. Vedle významu pro vyhledávání centra rozruchu má podrobné studium těchto zjevů velikou cenu tím, že poučuje o precesních a nutačních pohybech projektilu a tím i o jeho stabilitě a přesnosti, zkrátka o balistické jeho ceně. Knihu ukončují úvahy o anomálním šíření zvuku a o atmosférické refrakci a reflexi zvuku a jimi podmíněných stabilních i náhodných pásmech ticha, kam nevniká žádný zvukový paprsek. *J. Pithal.*

Z P R Á V Y.

Osmý mezinárodní sjezd matematiků bude se konati v září roku 1928 v Bologni. Bližší zprávy budou podány později. *R.*

Sir Joseph J. Thomson a jeho vědecké dílo. Dne 18. prosince minulého roku oslaveny byly v Cambridge 70. narozeniny profesora *J. J. Thomsona* četnou společností jeho osobních přátel a žáků, které vychoval jako ředitel světoznámé fyzikální laboratoře Cavendishovy.

J. J. Thomson narodil se v Manchesteru a v tomto městě kouře a mlhy také studoval na Owens College, kde byly tehdy fyzikální laboratoře umístěny ve sklepích. Studia universitní konal v Cambridge, kde r. 1880 se stal členem Trinity College, proslavené zejména *J. Newtonem*, jehož místnosti — dnes zajímavé museum památek po Newtonovi — dosud jsou z piety zachovávány v původním téměř stavu. Vysokoškolská kariéra Thomsonova je podivuhodná. Vynikl nejen při závěrečných zkouškách jako student, ale brzy — již r. 1883 — stal se universitním docentem a ke konci r. 1884, když ze zdravotních důvodů odešel *Sir Rayleigh* z Cavendishovy laboratoře, již převzal po *C. Maxwellovi*, jmenován byl *J. J.* (jak se v Cambridge a jinde ve vědeckém světě nazývá) ředitelem výzkumné fyzikální laboratoře Cavendishovy, kteréžto místo zastával s neobyčejnou vytrvalostí a neutuchající tvořivostí po plných 35 let, aby je r. 1919 odevzdal do rukou svého vynikajícího žáka *Sira Ernesta Rutherforda*.

J. J. Thomson jako ředitel výzkumné fyzikální laboratoře Cavendishovy staral se především o její hmotné zajištění, rozšíření a opatření potřebnou vědeckou výzbrojí.

Původní skrovné dotace byly do r. 1900 rozmnoženy na 350 liber (= 56.000 Kč) ročně a jsou nyní asi 2100 liber, ač ani tento obnos při velikém počtu »research-students« nestací. Mnoho peněz

věnováno bylo na zařízení dílny, postavení stroje na zkapanění vzduchu a pod. V poslední době uděluje Královská Společnost londýnská stipendia a dotace pro Cavendishovu laboratoř, podobně též »Advisory Council for Scientific and Industrial Research« (»Pomocný výbor pro vědecký a průmyslový výzkum«).

Za vedení Thomsonova provedeny přístavby k původním nedostatečným místnostem a zařízeny v nich laboratoře pro mnohé vědecké pracovníky, jichž počet byl na př. r. 1896 10, v r. 1900 již 30 a jenž stále stoupal, takže místnosti nestačily a mnozí žadatelé byli proto odmítnuti.

Vědecká práce Thomsonova je ohromná. Měl výbornou přípravu teoretickou a pevné základy v chemii, takže byl věru povolán pracovat a činit objevy v nesnadném oboru fyzikální chemie. Pojednání Thomsonova založena jsou většinou na práci v laboratoři, ačkoliv tu skutečné provedení pokusů a nesnadných příprav, improvizací a pod. rád svěřoval svým pomocníkům a žákům. V prvních 20 letech Cambridžského pobytu uveřejnil Thomson asi 120 pojednání, z nichž většina vyznamenává se důležitými objevy v otázce stavby hmoty.

V teoretických pracích svých J. J. vrací se rád k teorii »virových kroužků«, již přizpůsobuje pro svůj model atomu a jimiž velmi jednoduše vykládá i zjevy pohlcování a vysílání energie světelné.

Z velkých objevů pokusných, Thomsonem nalezených, připomínám pouze zjištění elektronů ve vyčerpané trubici (1897), jako částic (korpuskulí), které se objeví v kterémkoliv mocně zředěném plynu a měření jich náboje i hmoty, dále výzkum v odívosti plynů, ať horkých či ionisovaných vhodnou radiací a velmi obtížné zkoumání pozitivních paprsků, které vedlo k důkladné revisi pojmu prvku a k dalšímu vývoji názorů o stavbě hmoty. V značné části svých pojednání Thomson luští četné problémy chemické a ukazuje při tom mnohem obecnější stanovisko teoretika, než jaké spatřujeme u mnohých pracovníků, jež podobné úlohy projednávají jednostranně, buď jen jako fyzikové nebo jako výluční chemikové.

Thomson dovedl vzbudit zájem a nadšení pro výzkum o stavbě hmoty také u četných svých žáků, kteří úlohy této neopustili ani když se rozptýlili po širém světě a zařídili svoje vlastní laboratoře.

Prvními pomocníky Thomsonovými byli R. Threlfall, výtečný experimentátor, a H. F. Newall, nyní profesor astrofysiky; prvními žáky (1895) ve výzkumné laboratoři byli Rutherford, nynější ředitel Cavendishovy laboratoře, a Townsends, který jest profesorem fyziky v Oxfordu.

Na doporučení Hodgkinsona, profesora dělostřelecké akademie ve Woolwichu u Londýna, a jeho přítele Liveinga, znamenitého chemika, byl jsem přijat jako »research student« v Ca-

vendish r. 1896 a poznal jsem J. J. Thomsona v laboratoři Cavendishově nejen jako výborného vůdce fyzikálního výzkumu, ale i znamenitého učitele a vychovatele. Thomson procházel všemi laboratořemi svého ústavu dvakrát denně, aby sám shlédl pokrok a postup práce, aby radil a povzbuzoval; po 5. hodině odpolední jsme se pak všichni »research students« shromažďovali v jeho pokoji u čaje, abychom v přátelském hovoru slyšeli upřímný úsudek o vlastní práci, jak na ni nazírá ten, koho vede vyšší, vůdčí myšlenka o řešení základních úloh stavby hmoty.

Jednotlivci z nás referovali týdně o nové literatuře v tom oboru vědním, ve kterém kdo pracoval, a Thomson řídil tyto referáty a často je doplňoval, ukazuje tak nejen úžasnou sčtetlost ve vědecké literatuře, ale i hojnost nových námětů, které nabádaly k nové práci.

Přednášky Thomsonovy prozrazovaly jeho učitelské schopnosti. Dovedl o velmi složitých problémech uvažovati jednoduše, opíraje se zejména v matematickém odůvodnění o pomůcky jednoduché a počty průhledné. Jeho učebnice, podle přednášek sepsané, jsou dalším, zřejmým dokladem učitelské dovednosti Thomsonovy. Mám na mysli zejména jeho »Elements of the Mathematical Theory of Electricity and Magnetism«, jež vyšly r. 1921 již v 5. vydání a byly r. 1901 přeloženy též do ruštiny.

Z větších souborných spisů Thomsonových sluší uvést:

»A Treatise on the Motion of Vortex-Rings«. 1885. (»Pojednání o pohybu vírových kroužků«.)

»The Application of Dynamics to Physics and Chemistry«. 1888. (»Užití dynamiky ve fyzice a chemii«.)

»Recent Researches in Electricity and Magnetism«. 1893. (»Novější výzkum v elektřině a magnetismu«.)

»The Discharge of Electricity through Gases«. 1898. (»Výboj elektřiny plyny«.)

»The Conduction of Electricity through Gases«. 1903. (»Vedení elektřiny plyny«.)

»Rays of Positive Electricity and Their Application to Chemical Analysis«. 1913, II. vyd. 1922. (»Paprsky pozitivní elektřiny a jich užití k chemickému rozboru«.)

»The Electron in Chemistry«. (»Elektron v chemii«, pět přednášek, proslovených ve Franklinově ústavu ve Filadelfii.) 1923.

Dále pak na 6 dílů rozvržená, obsáhlá učebnice fyziky, kterou vydává Thomson s prof. Poyntingem a jejíž I. díl vyšel již v 8. vydání, II. díl v sedmém vydání, III. ve čtvrtém a IV. díl ve druhém vydání.

Akademická dráha J. J. Thomsona jest skvělá. Ve 24 letech stal se členem Trinity-koleje, v dalších tří letech docentem a za rok potom »Cavendish Professor in Physics«, t. j. ředitelem fysik. labora-

toře Cavendishovy. V letech 1905—1918 zastával profesuru na královském ústavu v Londýně a když r. 1919 předal řízení laboratoře do rukou Sir a E r n. R u t h e r f o r d a, přijal úřad »Research-Professor«, v němž působí do dnešního dne.

Kolej-Trinity, aby vyznamenala Thomsona největším vyznamenáním, zvolila ho r. 1918 za svého předsedu (»Master of Trinity-Col.«).

Četné university, akademie a učené společnosti jmenovaly Thomsona za jeho vědecké zásluhy svým čestným členem, král. společnost londýnská udělila mu roku 1894 královskou medailii a r. 1902 Hughesovu medailii, vědecký ústav Smithsonův ve Washingtoně přifkl mu r. 1902 medailii Hodkinsovu, v roce 1906 obdržel Thomson cenu Nobelovu a od Franklinova nejstaršího technického ústavu ve Filadelfii r. 1923 zlatou medailii Franklinovu, anglický král jmenoval Thomsona r. 1908 baronem a r. 1912 udělil mu řád »Order of Merit«.

Rozsáhlá vědecká a učitelská činnost nezabránily Thomsonovi, aby nepamatoval též na praktický význam výzkumů fyzikálních. Se jménem Thomsonovým setkáváme se přímo i nepřímo při zakládání nových ústavů, ať jsou již určeny pro fyzikální vzdělání učitelů nebo praktiků, jimž zdokonalení ve fysice praktické přináší výhody v četných zaměstnáních technických. Veliký fyzikální ústav londýnský, který vhodně doplňuje národní laboratoř v Bushy-Parku, jest z valné části zásluhou J. J. Thomsona.

Veliké vědecké dílo Thomsonovo rozrůstá dále pracemi jeho žáků. Thomson sám praví, že počet jich mezi rokem 1895 a 1914 (počátkem války) jest příliš veliký a snad se dá posouditi alespoň z těchto čísel. Mezi Thomsonovými žáky byli v té době 3, kteří získali cenu Nobelovu, 22 jich bylo zvoleno členy král. společnosti londýnské a přes 50 stalo se profesory fysiky na vysokých školách.

Mezi těmito jsou profesori Z e l e n ý a K o v a ř í k na Yalské universitě v New Havenu, Dr. F r a n t. Z á v i š k a, profesor Karlovy university v Praze a moje maličkost. Má tedy J. J. Thomson i zásluhy o rozvoj fysiky u nás, neboť jeho vlivem počali jsme opouštěti vyježděné, navyklé koleje, na něž vnutil naše přírodní vědy vliv německý a zaváděli výzkumnou metodu anglickou, která zejména ve fysice dobyla Anglosasům světového prvenství.

Na vývoji fysiky u nás s radostí spatřujeme vzrůst tohoto blahodárného vlivu, zvláště při našem osamostatnění a tím vděčněji a vroucněji vzpomínáme Cambridgeského Sira Josefa, který nejen svou obrovskou vědeckou prací, ale i roztomilou povahou člověka jemného, humorného a v každém směru ušlechtilého bude nám, jeho žákům, skvělým příkladem a vzorem.

Dr. Vladimír Novák v Brně.

K jubileu Alexandra Volty.¹⁾ Desíletí okolo roku 1800 se vyznačují neobyčejnými pokroky věd přírodních, bylyť v nich z velké části položeny základy k moderní vědě. Těchto stěžejních prací zúčastnili se učenci všech velkých národů. Mezi fysiky vynikají jména Coulomb, Ritter, Dalton, Davy, Berzelius, Biot, Oerstedt, Arago, Gay Lussac, Poisson a četná jiná. Můžeme-li počítati k největším Francouzům té doby J. Ampèra, jehož stopadesátiletou památku narození jsme oslavovali před dvěma lety,²⁾ jest bez odporu největším italským experimentátorem Alexandr Volta; právě v těchto dnech slavíme s celým vědeckým světem italským památku stého výročí jeho smrti. Bylo by zajímavo srovnati život těchto největších učenců oné doby; kdežto život Ampèrův byl pln duševních i rodinných strastí, žil Volta klidně, věnuje se výhradně vědecké práci až do doby, kdy ve vysokém stáří opustil učitelský úřad.

Narodiv se v krásném severoitalském městečku Comò (18. II. 1745) navštěvoval místní školy a věnoval se záhy (pravděpodobně před svým osmnáctým rokem) pracím fysikálním a uveřejniv několik vědeckých prací, stal se r. 1774 profesorem fysiky na tamní královské škole. V tomto postavení pokračoval ve svých pracích nepouštěje téměř svého působiště, mimo kratší studijní cestu do Pietra Mala a Anglie. Teprve r. 1777 podnikl první delší cestu zahraniční, chtěje navštívit cizí učence ve Švýcarsku. Tato cesta nebyla prý bez významu národohospodářského, neboť — směje-li věřiti vyprávění historika — přinesl při návratu do Italie zemáky. Dvě léta poté (1779) jmenoval jej hr. Firmiani, správce Lombardie, profesorem fysiky na universitě v Pavii, kterýžto úřad pak zastával až do odchodu na odpočinek. Po třech letech podnikl druhou velkou cestu na sever, do Německa, Holandska, Anglie a Francie, na níž se seznámil s Lichtenbergem, Priestleyem, Laplaccem a Lavoisierem. Poté po dvě desíletí — během nichž se zasnoubil (1794) s Terezíí Peregrini — nic nerušilo jeho práce v rodné zemi. Teprve pozvání prvního konsula Napoleona přimělo ho k cestě do Paříže (1801), kde přednášel v Institutu za přítomnosti Bonaparty o kontaktní elektřině; na návrh komise Institutu byl nejen vyznamenán zlatou pamětní mincí, ale i obdarován ze státní pokladny 2000 toлары. Tím byla zajištěna další skvělá budoucnost padesátiletého učenice. Rychle po sobě byl vyznamenán křížem čestné legie, železnou korunou, jmenován členem státní rady (consulta), povýšen svým velkým ctitelem do stavu hraběcího, jmenován senátorem lombardským a členem francouzské akademie. Jeho přání po odpočinku r. 1804 nebylo vyhověno; naopak ještě r. 1815 byl jmenován direktorem filosofické fakulty v Pavii; teprve r. 1819 odešel na trvalý odpočinek. Svou

¹⁾ Stručný výtah přednášky, pořádané k jubileu Voltovu na st. učit. ústavě v Litomyšli.

²⁾ Výtah z mé přednášky v Alliance Francaise v Litomyšli v r. 1925, viz Č. r. LV., str. 109.

rodnou zemi miloval tak vřele, že ani výhody finanční, spojené s povoláním do Ruska, nemohly jej pohnouti k tomu, aby se usídlil v cizině. Poslední léta svého plodného života ztrávil v naprosté lhostejnosti, oplakávaje smrt jednoho ze tří synů. Ze záchvatu mrtvice r. 1813 byl vyléčen, avšak po čtyřech letech skončil, podlehnuv zimnici, 5. III. 1827, rok po vydání svých sebraných spisů.

První jeho vědecká práce jest disertace z r. 1769 »De vi attractiva ignis electrici«. — Zabývá se stále statickou elektřinou, pokoušel se, třebaže bez úspěchu, rozřešiti problém Leydenské láhve, studoval vznik elektřiny třením a tlakem, zdokonaliv při tom elektřiku třecí (1771) a sestrojiv (1770) některé — tehdy velmi oblíbené — přístroje (el. bouchačku, svítilnu). Wilkeho pokusy z r. 1762 s deskou s pohyblivými polepy vedly jej r. 1773 k sestrojení »elektroforo perpetuo«, který r. 1782 změnil v kondensátor. Po těchto pokusech věnoval se exp. studiu kapacity (1778), konal pokusy o zapalování kapalin a plynů el. jiskrou (1777), podařila se mu synthese vody z H a O (připisovaná Cavendishovi) a sestrojil eudiometr (1790). Jeho elektrostatické práce byly korunovány zdokonalením elektroměru (1781) použitím slaměných stébel místo drátů, čímž docílil přístrojů, které pro jich citlivost kladl nad Coulombovy váhy.

Tyto práce byly přerušovány pracemi jednak chemickými (1776—77) o třaskavém plynu a jeho vzniku hnitím organických látek (Arago mu připisuje objev bahenního plynu), jednak pracemi o elektřině atmosférické, v níž pracoval hlavně o výkladu jejího vzniku a o vzniku krupobití (1816). R. 1793 se zabýval rozpínavostí vzduchu a našel, že pružnost daného objemu vzduchu se mění s jeho teplem a že roztažlivost vodní páry a vzduchu je stejná; lze ho v tom směru pokládati za předchůdce idejí Gay Lussacových a Daltonových.

K největšímu vynálezu podnítily Voltu známé pokusy Galvaniho o zvřecí elektřině, o nichž autor podal první zprávu v pojednání »De viribus electricitatis in motu musculari commentarius«, 1791. Zvěděv o těchto pokusech, jal se Volta v tom směru ihned bádati a výsledky své sdělil v dopise ze 3. IV. 1792, v němž konstatoval, že žabí stehna jsou nejcitlivějším tehdy známým elektroskopem. S výkladem Galvaniho v podstatě souhlasil a teprve v pojednání uveřejněném 1792 v *Giornale fisico-medico* změnil původní názor a prohlásil, že t. zv. zvřecí elektřina vznikne jen tehdy, je-li užito různých kovů, Pb či Sn na jedné a Au, Ag, Fe neb mosazi na druhé straně. Brzo potom objevil vznik počítků chuťových, položíme-li do prostřed jazyka zlatý peníz, na špicí staniol a spojíme-li oba kovy, a počítků zrakových podobným způsobem. Tyto a pod. pokusy přivedly ho k poznání, že kovy zde nejsou pouhými vodiči, ale svým dotekem budítelei elektřiny, pročež r. 1794 úplně zavrhl myšlenku zvřecí elektřiny a zjevů Galvaniho vysvětlil hypothesou kontaktní, stanoviv i řadu kovů (po něm Voltovou zvanou), jejíž členové dá-

vají při doteku potenciální rozdíl, při čemž první kov jest nabit záporně: Zn, Sn, Pb, Fe, mosaz, bronz, Cu, Pt, Au, Ag, Hg. Voltovo nové mínění podnítilo prudký boj mezi ním a školou boloňskou (Galvaniho). Galvanimu podařilo se docílití elektrických zjevů na stehnech žabích i při použití pouze jediného kovu, což Volta vysvětlil tím, že různé části kovu neměly stejných vlastností fyzických ani chemických, a to ani tehdy, když pocházely z téhož kusu kovu; stačí, liší-li se jich konce teplotou, tvrdostí, oxydací a pod.

Když pak de Valli uvedl Aldiniho pokus, při němž jev nastane i tehdy, spojí-li se přímo dvě části žabí mrtvolky, bez použití kovu, nezůstal Volta ani tu výklad dlužen; poukázal na to, že se pokusy daří jen tehdy, když obě části jsou od sebe co možno rozdílné, neb vůbec, když se mezi údy vloží jiná různorodá látka. Tak byl veden k rozšíření původního výkladu v ten smysl, že elektřinu možno vůbec buditi dotykem dvou nestejnorodých látek.

V letech 1795 a 1798 podařilo se mu pak zjistiti kondensačním elektroskopem vznik elektrického náboje dotykem dvou kovů přímo, bez použití žabích stehen. Tím postavil kontaktní teorii — později rovněž napadanou (t. z. v. Voltův efekt budí zájem i v novější době) — na pevnější základ. Spor jeho s Galvanim zůstal v podstatě nerozřešen, ale Voltova idea vedla brzo k praktickým výsledkům, když se mu podařilo sestaviti z desek Ag (Cu) a Zn po něm pojmenovaný sloup, tehdy nejmocnější zdroj elektřiny. V dopise z r. 1799 popsal konečně svůj aparát »à couronne de tasses«, sestávající z desek Zn a Ag, ponořených do skleněných nádob, naplněných teplou vodou neb solí. Těmito vynálezy umožnil jiným fysikům své doby studium úkazů elektrického proudu.

Četné jeho originální přístroje jsou chovány v Král. institutu věd v Miláně (elektrofor, elektrometr, kondensátor, lampa na H. plyn) a v Liceo Volta v Como (elektrofor, elektroškop, el. pistole, eudiometr, el. zapalovač).

Dr. Vl. Libický.

Rádná valná schůze Jednoty československých matematiků a fysiků se konala dne 10. února 1927 v matematickém ústavě university Karlovy v Praze. *Předseda* prof. dr. Nušl zahajuje schůzi za přítomnosti 45 členů zapsaných v presenční listině. Přečten a po opravě schválen protokol minulé valné schůze.

Předseda vzpomíná vřelými slovy památky zemřelých členů Jednoty (čestných členů *H. Kamerlingh Onnesa* a *Antonína Šourka*, skutečných členů *Em. Binka*, *Vojtěcha Jaegera*, *Jana Mukařovského*, *Karla Marka*, *Gottharda Smolaře*, *Josefa Steinhausera* a *Jindřicha Voráče* a (ve výroční zprávě dosud neuvedených) *Antonína Božka*, *Karla Kytky*, *Jana Minkse* a *Josefa Václavinka*, kterýžto projev vyslechli členové stojíce. Na návrh prof. Aug. Žáčka nečteny zprávy otištěné ve výroční zprávě. *Ředitel* dr. Valouch doplňuje svou zprávu některými poznámkami, zvláště se zmiňuje o snaze výboru po rozšíření činnosti publikační. Stručně

referuje též o koupi domu, jenž má býti trvalým útlukem Jednotě i jejím podnikům a vykládá bilanci. *Předseda* poukazuje na mohutný rozvoj Jednoty, jenž jest zásluhou hlavně našich obětavých ředitelů. Oceňuje činnost dřívějších ředitelů, zejména ředitele *Petřty*, za něhož došlo k velikému rozvinutí činnosti publikační v oboru učebnic středoškolských. Další mocný rozvoj Jednoty nastal za ředitelství *Valouchova*, za něhož koupena vlastní tiskárna a nyní i dům. Zmiňuje se o resignaci *Valouchově* a oznamuje, že výbor po zralé úvaze usnesl se navrhnouti valné schůzi, aby opět volila *Valoucha* za ředitele na 3 roky. Gratuluje *Valouchovi* k jeho dosavadní úspěšné činnosti, s čímž projevila valná schůze souhlas dlouho trvajícím potleskem. *Knihovník* dr. *Kössler* referuje o přestěhování knihovny. Dosud nejsou všechny práce ukončeny a proto knihovna není ještě otevřena; doufá, že knihy budou moci již býti půjčovány od 15. dubna t. r. Předčítá pak návrh knihovního řádu pro rok 1927, o němž se rozpředla obsáhlá debata. Prof. *Vojtěch* a někteří členové vyslovují přání, aby i časopisy mohly býti půjčovány domů, prof. *Sobotka* a četní jiní členové doporučují, aby byl přijat návrh výboru a aby zároveň byl výbor zmocněn již v tomto správním roce sám knihovní řád měniti. Hlasování o návrhu ponecháno k volným návrhům.

Prof. *Šalomon* jménem *kontrolujících komisařů* oznamuje, že revidovali veškeré hospodářství Jednoty a shledali vše ve vzorném pořádku. Navrhují, aby valná hromada dala za správní rok 1925/26 absolutorium řediteli, pokladníku, účetnímu, správci a knihovníkům a aby vyslovila jim a všem, kteří pomáhali v kanceláři, knihovně, čítárně a knihtiskárně díky za obětavou práci pro Jednotu. Přijato jednomyslně.

Potom přistoupeno k *volbám*. Po debatě o způsobu voleb a o kandidátní listině, již se účastnili prof. *Březina*, *Rádl*, *Sobotka* a *Valouch*, bylo voleno lístky, při čemž skrutatory ustanoveni prof. *Vojtěch* a *Heinrich*. Z odevzdaných 45 lístků byl jeden prázdný. Zvoleni byli: ředitelem *Valouch* (44 hlasy), členy výboru (na 3 roky) *Hruška*, *Kössler*, *Rychlík*, *Ryšavý*, *Šmok*, *Štěpánek* a *Záviška* (38—44 hl.), náhradníky (na 1 rok) *Caha*, *Hýbner*, *Janko*, *Morava*, *Rašín*, *Žďárek* (42—44 hl.), kontrolujícími komisaři (na 1 rok) *Hübner*, *Šalomon*, *Šrátek* (44 hl.). Ředitel děkuje za důvěru projevenou mu volbou a slibuje, že se vynasnaží, aby skládaje účty došel všeobecného uznání.

Volné návrhy: 1. Prof. *Záviška* odůvodňuje návrh výboru, aby ředitel v. v. *Ant. Libický* byl zvolen čestným členem, prof. *Rychlík* odůvodňuje návrh, aby prof. dr. *Ant. Pleskot* byl zvolen čestným členem. Oba zvoleni jednomyslně.

2. Výbor navrhuje, aby členský příspěvek členů činných i skutečných zůstal nezměněn a aby příspěvek členů zakládajících byl zvětšen a to pro jednotlivce z 300 Kč na 500 Kč, pro korporace ze 600 Kč na 1000 Kč. Přijato jednomyslně.

3. Na to hlasováno o návrhu výboru na knihovní řád (viz výroční zprávu za rok 1925/26, str. 12), a to nejprve o čl. 1, 2, 4—12 (t. j. o celém řádu až na čl. 3). Všechny tyto články přijaty jednomyslně. Článek 3 navržen byl v trojím znění: *a) Výborem* ve znění vytištěném ve výroční zprávě. *b) Prof. Vicovským* ve znění navrženém výborem s vynecháním slov: »členům bydlicím mimo Prahu« v odstavci *a)*. *c) Prof. Vojtěchem* v té formě, že se vynechá zápověď půjčování časopisů vůbec. Při hlasování o čl. 3 bylo pro návrh prof. Vojtěcha 14 hlasů, pro návrh Vicovského 6 hlasů, pro návrh výboru 27 hlasů. Přijato tedy ve znění navrženém výborem, při čemž výslovně konstatováno, že tím je schválen i pasus v knihovní zprávě, že platnost řádu je zatím na jeden rok a že výbor je zmocněn, aby i v tomto roce mohl v případě potřeby řád ten změnit nebo doplnit. — Prof. dr. *Hlavatý* upozorňuje, že do čítárny některé časopisy (zvláště italské) docházejí velmi pozdě. Prof. *Kössler* vysvětluje, že tu jde o časopisy vyměňované; bude je tedy opět urgovati.

Když se již nikdo ke slovu nehlásil, byla schůze doslovem předsedovým skončena.

*

Výbor Jednoty ustavil se po valné schůzi takto:

Předseda: p. dr. *František Nušl*, ředitel stát. hvězdárny v Praze (do konce r. 1927).

Místopředseda: p. *Stanislav Petra*, inspektor živnostenských škol pokračovacích v Praze (1927).

Stálý tajemník: p. dr. *Jan Sobotka*, profesor university Karlovy v Praze (doživotně).

Ředitel: p. dr. *Miloslav Valouch*, sekční šéf ministerstva školství a nár. osvěty v. v. v Praze (1929).

Pokladník: p. dr. *Bohumil Bydžovský*, profesor university Karlovy v Praze (1928).

Jednatel: p. dr. *Václav Posejpal*, profesor university Karlovy v Praze (1927).

Knihovníci: p. dr. *Miloš Kössler*, profesor university Karlovy v Praze (1929); p. dr. *Vojtěch Jarník*, docent university Karlovy v Praze (1928); p. dr. *Vladimír Kořínek*, asistent vys. školy technické v Praze (1928); p. *Miloslav A. Valouch*, asistent university Karlovy v Praze (1928).

Účetní správce: p. dr. *Josef Štěpánek*, profesor reálky v Praze (1929).

Archivář: p. dr. *Mikuláš Šmok*, profesor reálky v Praze (1929).

Zapisovatel: p. dr. *Jaroslav Jeništa*, ministerský rada ministerstva školství a národní osvěty v Praze (1927).

Bez zvláštní funkce: p. *Ladislav Červenka*, vládní rada, zemský školní inspektor v Praze (1928); p. dr. *Miloslav Hampl*, asistent vysoké školy technické v Praze (1928); p. dr. *Emanuel Herolt*, profesor reál. gymnasia v Praze (1927); p. dr. *Václav Hruška*, docent vys. školy technické v Praze (1929); p. ing. dr. *Rudolf Kukač*, prof. vys. školy technické v Praze (1928); p. dr. *Bohumil Machytka*, docent university Karlovy v Praze (1928); p. dr. *Bohuslav Mašek*, místoředitel stát. hvězdárny v Praze (1927); p. dr. *Karel Petr*, profesor university Karlovy v Praze (1927); p. dr. *Karel Rychlík*, profesor vys. školy technické v Praze (1929); p. dr. *Vladimír Ryšavý*, profesor reál. gymnasia v Praze (1929); p. dr. *František Závíška*, profesor university Karlovy v Praze (1929); p. dr. *August Žáček*, profesor university Karlovy v Praze (1927).

Do vědecké rady byli delegováni z výboru pp. dr. *Rychlík* (do sekce matemat.) a dr. *Závíška* (do sekce fysik.). Redakce »Časopisu« a »Rozhledů« zůstává nezměněna.